

RETTIGHETSHÅNDBOK

FOR UTENLANDSKE STATSBOGGERE I NORGE

Alle som oppholder seg i Norge har krav på øyeblikkelig helsehjelp når det er påtrengende nødvendig.

RÅD OG
HJERTEVARME
VED EN SKADE

HVEM ER PERSONSKADEFORBUNDET LTN?

Personskadeforbundet LTN er en medlemsorganisasjon for alle som har fått livet endret på grunn av sykdom eller skade. Vi bistår våre medlemmer med råd og veiledning innenfor helserett, NAV og erstatning. Personskadeforbundet LTN ønsker å sikre at alle skadde blir så friske som de kan bli gjennom et godt tilbud i helsevesenet. Vi ønsker å sikre dem en rettferdig erstatning og vi ønsker å sikre forsvarlig oppfølging fra NAV. Vi har som mål å skape et så godt system at man ikke trenger hjelp fra organisasjonen.

Bakgrunnen for denne brosjyren

Personskadeforbundet LTN blir ofte kontaktet vedrørende hvilke rettigheter utenlandske statsborgere har i Norge dersom de blir utsatt for skade eller sykdom. Dette avhenger ofte av hvorfor de oppholder seg i Norge, hvilket statsborgerskap de har og hvordan de har blitt skadet.

Helsepersonell forteller om utfordringer med å få videreformidlet informasjon om den enkeltes rettigheter, grunnet språkbarrierer og mangel på tolk. Vi har derfor prøvd å lage en kort brosjyre som

kan informere deg om noen av dine rettigheter.

Din rett til informasjon – bruk av tolk

Som pasient har du rett til å få informasjon på et språk du forstår. Du har også rett til selv å gjøre deg forstått. Dersom du ikke snakker eller forstår norsk, kan det være nødvendig å bruke tolk i møte med det offentlige.

Det offentlige skal bestille og betale for tolketjenesten. Si derfor ifra til den instansen du skal ha møte med, dersom du trenger tolk og oppgi hvilket språk du trenger. Det kan ta tid å skaffe god tolk, så gi beskjed så lenge før samtalen/møte som mulig. Dersom du ikke kan møte til avtalt tid når det er bestilt tolk, er det viktig at du gir beskjed om dette, slik at tolketjenesten kan avbestilles.

Tolk har taushetsplikt og kan har dermed ikke lov å videreformidle noen av de opplysningene de får kjennskap til.

HVEM HAR KRAV PÅ HELSE HJELP I NORGE?

Alle som oppholder seg i Norge har krav på øyeblikkelig helsehjelp når det er påtrengende nødvendig. Med påtrengende nødvendig menes ifølge loven situasjoner der det er fare for liv eller en alvorlig forverring av helsetilstanden.

En har derimot flere rettigheter dersom en er medlem av Norsk Folketrygd. Dersom du er medlem har du de samme rettighetene som norske statsborgere som bor og arbeider i Norge.

Medlemskap i folketrygden

I Norge kalles den offentlige sosialforsikringen for folketrygden. For å ha rett til ytelser etter Folketrygdloven er det et vilkår at du er medlem i folketrygden. Dette gjelder alle ytelser fra NAV og

helsetjenester (behandling hos lege, psykolog og utgifter til legemidler ved varig sykdom).

Hvem er medlem av folketrygden?

Som hovedregel er alle som er bosatt i Norge medlem i folketrygden. For å regnes som bosatt må oppholdet ditt i Norge vare, eller ha til hensikt å vare i minst 12 måneder. Når du flytter til Norge for å være her i minst 12 måneder blir du medlem fra innreisedatoen. Oppholdet må være lovlig.

Utenlandske arbeidstakere i Norge

Alle som arbeider lovlig i Norge er automatisk medlem i folketrygden fra første arbeidsdag. Du har rett til dekning av medisinske utgifter i Norge og

får pensjonsopptjening etter reglene i folketrygden. Det kan ta tid før en står registrert som medlem i Folketrygden. En kan derfor oppfylle kravene til medlemskap uten å være formelt registrert.

Unntak: Du blir ikke medlem hvis du arbeider midlertidig for din utenlandske arbeidsgiver i Norge.

Turister fra EU/EØS eller Sveits på ferie i Norge

Statsborgere i EU/EØS- land eller Sveits kan få utstedt europeisk helsetrygdekort fra hjemlandet. Kortet er dokumentasjon på at en har rett til nødvendig helsehjelp på lik linje med nordmenn. Dette betyr at du vil få dekket nødvendige utgifter til helsetjenester, utover egenandelene. Dersom du blir syk eller skadet og ikke har med deg helsetrygdekort, men har rett til å få det, må du sjekke med hjemlandet ditt om du kan få utstedt en hastebankett som beviser dine rettighe-

ter. Hjemreise dekkes ikke av Europeisk helsetrygdekort.

Turister fra land utenfor EU/EØS eller Sveits på ferie i Norge

Som turist fra land utenfor EU/EØS eller Sveits har du ikke rett til å få dekket utgifter til medisinske behandling i Norge. Det kan imidlertid hende du har noen rettigheter fra hjemlandet ditt. Alle som oppholder seg i Norge har derimot rett til øyeblikkelig hjelp.

Reiseforsikring

Som turist i Norge bør du sjekke reiseforsikringen din. I disse er det som regel dekning både for egenandeler, medisinsk behandling og/eller hjemreise.

Ved noen ulykker kan man ha rett på medisinsk behandling og eventuell erstatning. Les mer under kapittelet Erstatning.

DET NORSKE HELSEVESENET

Det norske helsevesenet er delt opp i tre ulike deler, avhengig av alvorlighetsgrad på sykdommen eller skaden.

Fastlegeordningen

Fastlegeordningen gir alle innbyggere i Norge rett til å ha en allmennpraktiserende lege som sin faste lege. Ordningen er frivillig, men velger du å stå utenfor må du selv finne en lege som kan hjelpe deg dersom du trenger behandling og du må betale en høyere egenandel. Du kan selv velge om du ønsker en kvinnelig eller mannlig lege når du velger fastlege.

Fastlegen er bindeleddet i behandlingen du mottar og det er derfor viktig at du har fastlege hvis du trenger videre helsehjelp. Fastlegen kan skrive ut medisiner og sykmelding og har ansvaret for henvisninger både til sykehus, andre spesialister og behandlere. Ved behandling på sykehus eller hos andre spesialister vil fastlegen motta en rapport om hva som er gjort.

Du kan finne og bytte fastlege selv ved enten å bruke Fastlegetelefonen 810 59 500 eller via nettsidene til HELFO. Hvis du er innlagt på sykehus kan du be om

hjelp fra sosionom eller sykepleier til å få ordnet dette.

Legevakt og sykehus

Legevakt skal hjelpe når fastlegen ikke er tilgjengelig og dersom det ikke kan vente når fastlegekontoret er stengt. Legevakten skal også hjelpe når man ikke er i nærheten av fastlegen, for eksempel på ferie eller reise. Legevakt kan, som fastlegen, henvise videre dersom behandling ved sykehus er nødvendig.

Nasjonalt nummer til legevakt er telefonnummer 116117.

Ved akutte tilfeller/situasjoner skal man kontakte Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK) på telefonnummer 113.

HVA KOSTER HELSETJENESTER I NORGE?

Innleggelse på sykehus er gratis når man er medlem av folketrygden. Dersom man bruker andre deler av det norske helsevesenet betaler man bare en bestemt del av utgiftene, kalt egenandel. Dersom du har betalt egenandeler opp til et visst beløp, kalt egenandelstak, kan du få frikort. Da slipper du å betale egenandel resten av kalenderåret. Det er to typer frikort:

Frikort egenandelstak 1: gjelder for godkjente egenandeler betalt til lege, psykolog, poliklinikk, røntgen, reise til undersøkelse og behandling (pasientreiser) og ved kjøp av medisiner og utstyr på blå resept. Frikort for egenandelstak 1 sendes automatisk i posten til din folkeregistrerte adresse når du har rett på det.

Frikort egenandelstak 2: gjelder godkjente egenandeler betalt for fysioterapeut, enkelte former for tannsykdommer, godkjente opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser til utlandet i regi av Oslo Universitetssykehus – Rikshospitalet HF. For å få frikort egenandelstak 2 må du sende søknad til HELFO og vedlegge kvittering fra behandleren. For informasjon sum på egenandelstakene kan du snakke med legen din eller ringe Frikorttelefonen på telefon 815 70 050

Ved yrkesskade

Dersom en går til behandling som følger av en godkjent yrkesskade er en fritatt fra å betale egenandel.

NAV

NAV skal bidra til at flere kommer ut i arbeid eller annen meningsfylt aktivitet. Gjennom ordninger som sykepenger, dagpenger ved arbeidsledighet, Arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd gir NAV økonomisk trygghet for den enkelte. For å ha krav på ytelser fra NAV må man være medlem av Folketrygden og som hovedregel oppholde seg i Norge.

Du kan få informasjon om NAVs ytelser og tjenester på NAVs automatiske servicetelefon på 810 33 810. Både www.nav.no og servicetelefonen har informasjon på engelsk og polsk.

Inntekt ved sykdom - Sykepenger

Dersom du mister inntekten din på grunn av sykdom eller skade, kan du ha rett til sykepenger fra arbeidsgiver eller NAV.

Ved lettere sykdom/skade

Ved lettere forbigående sykdom eller skade kan man som arbeidstaker bruke egenmelding. Egenmelding er din rett til å melde fra til arbeidsgiver om sykdom/skade uten dokumentasjon fra lege. Du må ha jobbet hos arbeidsgiver i minst to

måneder for å få rett til å bruke egenmelding. Den kan som hovedregel brukes i opptil tre kalenderdager om gangen. Etter disse tre dagene kan arbeidsgiver kreve legeerklæring. Egenmelding kan benyttes fire ganger i løpet av en 12-måneders periode.

Ved sykdom over tre kalenderdager

Dersom du er syk utover de tre kalenderdagene må du kontakte lege for å få sykmelding. Legen vil foreta en vurdering av om sykmelding er nødvendig, og for hvor lenge. Legen vil også vurdere om du trenger full sykmelding eller om du delvis kan være i arbeid, og få en gradert sykmelding.

For å ha krav på sykepenger må du:

- Ha vært i arbeid i minst fire uker før du ble syk eller skadet (unntak yrkesskade som har rett fra 1. dag)
- Tape pensjonsgivende inntekt på grunn av sykdom eller skade. Det er et vilkår at inntektsgrunnlaget for sykepenger utgjør minst ½ ganger grunnbeløpet. For informasjon om årets grunnbeløp se nav.no. Denne inntektsgrensen gjelder ikke for sykepenger i arbeidsgiverperioden (de første 16 dagene).

Hvor mye får jeg i sykepenger?

Når NAV skal betale sykepenger må det fastsettes et sykepengegrunnlag. Dette grunnlaget fastsettes ved at din ukeinntekt omregnes til årsinntekt. Det gis sykepenger fra NAV opp til 6G og gis i maksimum 52 uker. Arbeidsgiver er ansvarlig for utbetaling av sykepenger

de første 16 dagene, deretter overtar NAV ansvaret.

Oppfølging under sykemelding

NAV og arbeidsgiver skal følge deg opp under sykemelding. Arbeidsgiver skal tilrettelegge arbeidet for deg dersom dette er nødvendig. NAV skal ved behov følge deg opp ved å iverksette aktivitetstiltak. Dette kan i noen grad være plikter som den sykmeldte må gjennomføre for å fortsette å ha rett til sykepenger.

Husk å søke godkjenning fra NAV dersom du skal reise utenlands.

Arbeidsavklaringspenger (AAP)

Dersom du fremdeles er syk etter maksimum for mottak av sykepenger, kan du søke om arbeidsavklaringspenger. Dette bør søkes i god tid før syke-

pengene går ut.

For å ha krav på arbeidsavklaringspenger må du:

- Ha nedsatt arbeidsevne med minst 50 prosent grunnet sykdom, skade eller lyte. Ved yrkesskade er kravet 30 prosent.
- Som hovedregel ha vært medlem i folketrygden i tre år. Har du vært arbeidsfør, er det nok at du har vært medlem i minst ett år.

Man kan få AAP mens man er under aktiv behandling, under gjennomføring av arbeidsrettede tiltak, under arbeidsutprøving og/eller under oppfølging fra NAV etter at behandling og tiltak er forsøkt.

Hvor mye får jeg i arbeidsavklaringspenger?

Arbeidsavklaringspenger utgjør 66 prosent av inntektsgrunnlaget. For å få utbetalt arbeidsavklaringspengene må du sende meldekort hver 14.dag. Dette gjøres på Din Side på www.nav.no. På dette kortet oppgir du arbeid og aktivitet de forrige 14 dagene, og bekrefter at du vil være registrert hos NAV i neste periode. Utbetalingen skjer på bakgrunn av det du oppgir på kortet.

Fritak fra plikt til å sende inn meldekort Dette er en unntaksregel. Forutsetningen er at det er unødig tyngende for deg å

fylle ut og/eller sende inn meldekort. NAV vil foreta en individuell vurdering i hver enkelt sak.

Uføretrygd

Dersom du grunnet skade eller sykdom har fått din inntektsevne varig nedsatt kan du ha krav på uføretrygd.

For å ha krav på uføretrygd må du:

- Være mellom 18 og 67 år
- Ha vært medlem i folketrygden de siste tre årene før uførheten oppsto. Kravet til tre års medlemskap i folketrygden gjelder likevel ikke for flyktninger som er medlem i folketrygden, eller for personer som ble ufør før fylte 26 år, og som da var medlem.
- Ha gjennomgått hensiktsmessig behandling og arbeidsrettet tiltak for å bedre arbeidsevnen
- Ha nedsatt inntektsevne på minst 50 prosent. Dersom du søker fra AAP er kravet 40 prosent og ved godkjent yrkesskade er kravet 30 prosent nedsatt inntektsevne.

Hvor mye får jeg i uføretrygd?

Uføretrygd beregnes med utgangspunkt i 66 % av inntektsgrunnlaget. Beregningsgrunnlaget er din pensjonsgivende inntekt de tre beste av de fem siste årene. Medlemmer med lav inntekt er sikret en minsteytelse

SKADET PÅ JOBBEN?

En yrkesskade er en skade som skjer i arbeidstiden, på arbeidsplassen og under utførelse av arbeid. Hovedregelen er at skader som oppstår i en arbeidssituasjon er å regne som yrkesskader. Det er likevel en del unntak, eks. for belastningslidelser som utvikler seg over tid.

Dersom du har en godkjent yrkesskade kan du ha krav på trygdeytelser etter gunstigere regler enn vanlig. Du er også dekket av en yrkesskadeforsikring som arbeidsgiver er pliktet til å tegne for sine

ansatte. Les mer om dette under Erstatning.

Hvordan melde fra om yrkesskade?

Arbeidsgiver har plikt til å sende skademelding til NAV. Hvis arbeidsgiver ikke har gjort dette, kan du melde skaden eller sykdommen selv. Legen skal krysse av på sykmeldingen dersom NAV skal vurdere om det er en yrkesskade/yrkessykdom. Du kan også ta kontakt med NAV på telefon 55 55 33 33 hvis du har spørsmål eller ønsker hjelp til utfylling.

SÆRLIGE YTELSEER FRA NAV VED GODKJENT YRKESKKADE

Egenandeler

Dersom en går til behandling som følge av en yrkesskade er en fritatt for å betale egenandeler. Dette gjelder hos behandlere som har rett til trygderefusjon.

For å få fritak fra egenandelene må du huske å ta med vedtak om godkjenning av yrkesskade. For mer informasjon: www.helfo.no

Sykepenger

Ved yrkesskade er det ikke krav om opptjeningstid for å motta sykepenger fra NAV, men har krav på sykepenger fra første dag.

Arbeidsavklaringspenger (AAP)

Når du søker om arbeidsavklaringspenger er det krav om nedsatt arbeidsevne på

minst 30 prosent dersom det er en godkjent yrkesskade.

Ufør på grunn av yrkesskade

Dersom uførheten din skyldes en godkjent yrkesskade eller yrkessykdom, vil du få uføretrygd etter gunstigere regler. Kravet om tre års medlemskap i folketrygden gjelder ikke, og det gjør heller ikke kravet om fortsatt medlemskap.

Dette innebærer at du vil ha rett til uføretrygd selv om yrkesskaden inntreffer den første dagen du kommer til Norge og begynner i arbeid. Du kan også ha rett til å få ytelsen utbetalt i hjemlandet. Når uførheten skyldes godkjent yrkesskade eller yrkessykdom kan uføretrygd tilstås ved uføregrad ned til 30 prosent.

ERSTATNING

Ved ulykkesskader omfattes man ofte av flere forsikringer som kommer i tillegg til trygderettighetene. Ved trafikk- og yrkesskader omfattes man av lovpålagte forsikringer som skal kompensere for blant annet påførte utgifter, inntektstap og menerstatning. Forsikring som dekker fritidsskader er frivillige og tegnes ofte privat, men i mange tilfeller har man fritidsdekning gjennom forsikring via arbeidsgiver eller fagforening. Ofte omfattes man også av reiseforsikring når man ferdes utenfor hjemmet og ulykkesforsikring i hjemmet dersom man har innboforsikring.

Yrkesskader

Ved yrkesskader omfattes arbeidstaker av en yrkesskadeforsikring som arbeidsgiver er forpliktet til å tegne for sine ansatte. Forsikringen skal dekke de tap som ikke dekkes av offentlige ytelser.

Ved yrkesskader har den skadde i tillegg særrettigheter i folketrygden. Rimelige og nødvendige utgifter til advokat skal dekkes av forsikringsselskapet. Er du ansatt i stat eller i kommune og er yrkesskadet, vil du kunne ha krav på erstatning under Hovedtariffavtalene (HTA) i henholdsvis stat og kommune.

Dersom arbeidsgiver ikke har tegnet yrkesskadeforsikring har den som blir skadet rett til erstatning fra Yrkesskadeforsikringsforeningen.

Trafikkulykker

Alle motoriserte og registreringspliktige kjøretøy er pålagt å ha ansvarsforsikring gjennom bilansvarsloven. Loven gir rettigheter til erstatning uansett skyldspørsmål. Ansvarlig forsikringsselskap dekker som hovedregel de tap man blir påført på grunn av ulykken, eks. påførte utgifter, herunder nødvendig og rimelige utgifter til advokat, inntektstap og erstatning ved varig medisinsk invaliditet.

Dersom eier av kjøretøyet ikke har tegnet forsikring har den som blir skadet rett til erstatning fra Trafikkforsikringsforeningen.

Fritidsskader

Skader som skjer på fritiden kan dekkes gjennom privat reise- og ulykkesforsikring. Det er ikke uvanlig å ha slike forsikringer gjennom arbeidsgiver eller fagforening. I mange tilfeller omfattes man av forsikringsordninger gjennom ektefelle/samboer sitt arbeidsforhold.

Skjer skaden under en reise som er betalt med kredittkort er du som regel omfattet av en forsikring gjennom kredittselskapet.

Hva forsikringen dekker skal fremgå av forsikringsvilkårene.

Voldsskader

Dersom du har blitt utsatt for vold og påført en personskade kan du ha krav på erstatning. Voldsoffererstatning kan kreves fra Kontoret for voldsoffererstatning, som er et statlig organ som utmåler og forskutterer erstatningen. Erstatningen skal i utgangspunktet dekke de samme postene som ved trafikkulykker. Normalt vil det også være grunnlag for oppreisningserstatning eller erstatning for tort og svie.

Pasientskade

Dersom du har blitt utsatt for feilbehandling eller det har vært svikt i behandlingen kan du ha krav på erstatning. Dersom skaden skyldes grunnsykdommen/lidelsen har man ikke krav på pasientskadeerstatning. Dersom man er utsatt for en pasientskade må man søke pasientskadeerstatning senest tre år etter at du burde forstått at det er behandlingen eller mangelen på behandling som har ført til skaden. Erstatningen gis fra Norsk Pasientskadeerstatning, som er et statlig organ. Erstatningen skal i utgangspunktet dekke de samme postene som ved trafikkulykker. Når du har fått godkjent skaden/sykdommen som en pasientskade har du krav på å få dekket rimelige og nødvendige utgifter til advokat

HVA HAR JEG KRAV PÅ Å FÅ DEKKET?

Vi henhold til norsk erstatningsrett har du krav på å få dekket økonomiske tap som følge av skaden.

Erstatningspostene som står nevnt under dekkes som hovedregel dersom du har vært utsatt for en trafikk-, yrkes-, volds- eller pasientskade.

Inntektstap

Du har krav på å få dekket påført og fremtidig inntektstap som følge av ulykken. Erstatningen skal dekke det økonomiske tapet som ikke dekkes av folketrygden. Med påført inntektstap menes det økonomiske tapet fra skaden skjer til erstatningssaken er avgjort. Fremtidig inntektstap er det tapet en eventuelt vil få i fremtiden grunnet skaden/sykdommen.

Påførte og fremtidige utgifter

Du har krav på å få dekket alle dokumenterte utgifter som følge av skaden som ikke dekkes av folketrygden. Dette gjelder vanligvis utgifter til lege, medisiner, tolk, behandlinger og transport. Andre utgifter kan også dekkes. De faktiske utgiftene man har hatt kalles påførte utgifter. Fremtidige utgifter som man vil få skal dekkes innefor det som er nødvendig og rimelig.

Menerstatning – tap av livskvalitet

Dersom du er påført en varig skade kan du få erstatning for tapt livskvalitet. Denne erstatningsposten beregnes ut fra medisinsk invaliditet og er en standardisert erstatning. Den bygger på Rikstrygdeverkets tabell for yrkesskade.

Valg av advokat

Terskelen for å oppsøke advokat er ofte høy. Mange skadde får ikke det de har krav på grunnet frykt for advokatutgiftene. Flere velger generelle advokater, som ofte mangler eller har begrenset erfaring på personskaderettens område. Når du velger advokat er det viktig at du forsikrer deg om at advokaten har bred erfaring med personskadeerstatningssaker.

Bistand til valg av advokat

Personskadeforbundet LTN er tilknyttet et miljø av erfarne og spesialiserte personskadeadvokater. Som medlem i Personskadeforbundet LTN kan du få bistand til å en velge advokat med erfaring på dt området som du har behov for. For å få dette må du fylle ut advokatvalgsskjema som ligger på våre nettsider.

PERSONSKADEFORBUNDET LTN

Hausmanns gate 19, 0182 Oslo

22 35 71 00

post@personskedeforbundet.no

www.personskedeforbundet.no